

Já ti dám komunistickou spravedlnost

Dokumenty k případu Josefa Pavla

MILAN BÁRTA, JAN KALOUS

Josef Pavel, dlouholetý komunistický funkcionář, interbrigadista, náměstek ministra vnitra a velitel Pohraniční stráže, byl zatčen v únoru 1951 v rámci rozsáhlého zatýkání vedoucích funkcionářů komunistické bezpečnosti, které souviselo s frakčními střety uvnitř ministerstva národní bezpečnosti, znásobenými rozpory mezi pracovníky bezpečnostních složek a vedoucími stranickými funkcionáři a souvisejícími s hledáním tzv. nepřátel ve straně.

Josef Pavel byl zatčen 2. února 1952 a za pomoci brutálního fyzického a psychického nátlaku nucen k přiznání protistátní činnosti zaměřené nejprve proti generálnímu tajemníkovi KSČ Rudolfu Slánskému a po jeho zatčení naopak ve prospěch vyšetřování vykonstruovaného „protistátního spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským“. Jako jeden z mála odolal tvrdým výslechům a nepřiznal se. To byl zřejmě hlavní důvod toho, proč nebyl zařazen do žádného ze zinscenovaných skupinových politických procesů a v prosinci 1953 odsouzen k 25 letům odnětí svobody, ztrátě čestných práv občanských, propadnutí veškerého majetku a k povinnosti uhradit náklady spojené s trestním řízením. Jen se štěstím přitom unikl trestu smrti.

Již v průběhu vyšetřování i později ve vězení poukazyval na nezákonnost metod vyšetřovatelů Státní bezpečnosti a opakovaně, pokud mu to bylo

umožněno, psal stížnosti adresované nejvyšším bezpečnostním i stranickým orgánům i jednotlivým funkcionářům, včetně prezidenta republiky, které ovšem zůstávaly nevyslyšeny. Bezprostředně po propuštění z vězení požádal o rozhovor mimo jiné také prvního tajemníka ÚV KSČ Antonína Novotného, na jehož žádost sepsal zprávu o svém zatčení a průběhu vyšetřovací vazby, doplněnou informacemi o svých stycích s vybranými komunistickými funkcionáři stojícími v pozadí politických procesů a později jimi i postiženými.

Tuto zprávu několikrát upravoval a nakonec byla krátce po závěrečné redakci dne 15. listopadu 1955 Antonínem Novotným předložena politickému byru ÚV KSČ (**Dokument č. 1**),¹ prakticky totožný text se také nachází v materiálech, které po Pavlově smrti v jeho bytě během tajné prohlídky zabavila Státní bezpečnost.² Vedle této informace napsal ve druhé polo-

vině 50. let řadu zpráv o organizaci a práci bezpečnosti v letech 1945–1951, stejně jako i k jednotlivým problematikám či osobám.

Jeho zkušenosti z vyšetřovací vazby a vězení vedly k tomu, že se po propuštění vzdal politického života a věnoval se práci v mezinárodním oddělení Ústředního výboru Československého svazu tělesné výchovy. Teprve postupné uvolňování režimu a nástup Pražského jara vedly k tomu, že se v dubnu 1968 uvolil přijmout post ministra vnitra. V této funkci usiloval o přetvoření resortu v moderní a účinnou bezpečnostní službu. Veřejně dával najevo nedůvěru ke Státní bezpečnosti, v níž stále sloužila řada osob zodpovědných za nezákonnosti 50. let, a snažil se prosadit rehabilitaci obětí politických procesů.³ Neuvědomoval si však, že nezákonnost představovala nedílnou součást metod KSČ v boji o moc a on sám svou činností před zatčením ze všech sil

1 Zpráva je uložena v *Národním archivu* (dále jen NA) ve fondu (dále jen f.) Komise II, svazek (dále jen sv.) 22, archivní jednotka (dále jen a. j.) 451, Vyjádření J. Pavla.

2 *Archiv bezpečnostních složek* (dále jen ABS), f. Historický fond MV (dále jen MV-H), signatura (dále jen sign.) H-687, Moje zatčení a průběh vyšetřovací vazby, 15. 11. 1955.

3 Vysloužil si proto nedůvěru konzervativních stalinistů ve vedení StB a stal se nepřijatelným pro jejich moskevské příznivce, kteří si

napomáhal tomu, aby se komunisté dostali k moci, a svou práci v bezpečnosti ke spuštění laviny nezákonností velmi přispěl.

Pavlova zpráva z listopadu 1955 názorně ukazuje nezákonné postupy vyšetřovatelů StB v 50. letech, které měly vést k naprostému zlomení vyšetřovaných a k tomu, že přiznávali iracionální a zkonstruovaná obvinění. V polovině 60. let začal sepsovat své vzpomínky, ve kterých se vracel ke španělské občanské válce a k pobytu v komunistickém vězení. Tyto vzpomínky, nazvané stejně jako kniha Artura Londona *Doznání*, však nedokončil a po jeho smrti byly v dubnu 1973 během tajné pohřbky zabaveny Státní bezpečností a dnes jsou uloženy v Archivu bezpečnostních složek.⁴ Jejich součástí je i vyjádření Josefa Pavla k němu během vyšetřování v 50. letech do cely nasazenému vězni-informátorovi Josefu Jakubčíkovi (**Dokument č. 3**).

Ve složkách Barákovy komise v Národním archivu se dochovala ručně psaná zpráva vězně-informátora⁵ Josefa Jakubčíka, který byl několik

měsíců nasazen do cely Josefa Pavla (**Dokument č. 2**). Jeho zpráva je pozoruhodná v tom, že většinou takto využívání vězni své informace nepsalí přímo, ale prostřednictvím příslušníků Státní bezpečnosti. Josef Jakubčík však ve svém líčení popisuje podstatu svého úkolování, zmiňuje, komu a jakou formou informace předával a co mu bylo za tuto „aktivitu“ přislíbeno.

Vedle jistého zvýhodnění v jídle, vycházkách či jiných požitcích (kuřivo) uvádí, že mu byla přislíbena revize jeho případu a kariéra příslušníka SNB s funkčním platem 7000 korun. Na služební post v SNB ale samozřejmě nedosáhl. Jakubčík nejspíše záměrně neuváděl ve své zprávě jména příslušníků StB. Je možné, že se obával toho, aby jeho výpověď nebyla později proti nim nebo proti němu samotnému použita. Jím v textu uváděný „pan kapitán“ byl Václav Roček.⁶ Vše dále nasvědčuje tomu, že zmiňovaný „major“ by mohl být Bohumil Smola⁷ a „velitelem úřadovny“ Bohumil Doubek.⁸

Ve fondu Inspekce ministra vnitra se jeho jméno objevuje v souvislosti

s případem Bořivoje Holveka a Václava Ročka.⁹ Jakubčíkův strach mohl také vycházet z toho, že byl donucen k výpovědi proti Ročkovi.

Je zajímavé, že o Josefu Jakubčíkovi toho víme opravdu velmi málo. Narodil se 9. prosince 1912 v Bratislavě. Josef Pavel uvádí ve svém vyjádření jeho popis. Jakubčík prošel tábory na Jáchymovsku. Za co konkrétně zde byl vězněn, nevíme. Před Pavlem uváděl, že vystudoval na kněze; podle toho, co uvedl ve své zprávě, se však za vatikánského špiona měl pouze vydávat. Je tedy možné a velmi pravděpodobné, že jeho profese byla jiná. Podle zápisu jeho výpovědi pracoval v únoru 1955 jako referent Okresního svazu sportovních družstev ve Slavkově u Brna a bydlel tehdy v Křenovicích (okres Slavkov).¹⁰ Jeho vyšetřovací spis ani jeho vězeňský spis se dohledat nepodařilo.

Jakubčíkova zpráva detailně popisuje fungování systému vězňů-informátorů, a také proto považujeme za důležité ji v kontrastu s vyjádřením Josefa Pavla publikovat.

vynutili jeho odchod z funkce během rozhovorů čs. vedoucích představitelů v Moskvě v srpnu 1968. Dne 30. 8. 1968 J. Pavel na svou funkci rezignoval a až do smrti zůstal sledován StB.

- 4 ABS, f. MV-H, sign. H-687, Pavlovo Doznání. Podle zprávy StB začal psát tento strojepis v roce 1965.
- 5 K samotné vězeňské agentuře (používání vězňů jako informačního zdroje v jejich prostředí) neexistuje žádná studie, která by se s tímto fenoménem souhrnně zabývala. Částečně se o ní ve svých studiích zmínil Prokop Tomek. Viz TOMEK, Prokop: *Dvě studie o československém vězeňství 1948–1989*. Sešity ÚDV č. 3. ÚDV, Praha 2000.
- 6 ABS, f. Inspekce ministra vnitra, I. díl 1953–1972 (dále jen A 8/1), inventární jednotka (dále jen inv. j.) 847, Opis zápisu vlastnoručně psaného Josefem Jakubčíkem (datováno ve Slavkově u Brna 8. 11. 1954). Jakubčík zde bez nejmenších pochybností potvrdil, že p. kapitán, kterému předával zprávy o J. Pavlovi, byl Václav Roček. Originál zápisu Josefa Jakubčíka z 8. 11. 1954 se ve spisu dochoval. Jakubčík opatřil tento zápis Dodatkem z 11. 11. 1954, v němž opakoval informace ze své zprávy z července 1951 (např. obavy o život v souvislosti s vyzrazením státního tajemství, obavy z V. Ročka a jeho msty apod.); tento Dodatek se ve spisu rovněž zachoval.
- 7 Bohumil Smola – vyšetřovatel Státní bezpečnosti. Původně byl soudcem Okresního soudu v Náchodě, členem (a posléze vedoucím) tzv. náchodské komise, která vyšetřovala agenty nacistických bezpečnostních složek; na počátku 50. let byl zástupcem velitele VI. vyšetřovacího sektoru Bohumila Doubka. S jeho vedením však nebyl spokojen, kritizoval propojení Doubka s Karlem Švábem. Po Švábově zatčení se pokusil Doubka neúspěšně odstranit z funkce.
- 8 ABS, f. A 8/1, inv. j. 847, Vyjadrenie o situácii pri založení vyšetřovacej skupiny v Ruzyni t. č. Správe vyšetřovania Ministerstva vnútra. Sepsal kpt. Jozef Mozola z. 10. 1954. Na listu (dále jen l.) 20 svého Vyjadrenia Mozola uvádí: *Viem taktiež, že s. Roček všetky zprávy závažnejšieho obsahu odovzdával s. Smolovi, ktorý s. Doubkovi dával len tie zprávy z agentúry od Pavla, kde sa takéto poznatky nenachádzali* (mysleno k ministru Kopřivovi – pozn. autorů), *tie ďalšie ako mi sám povedal odevzdával s. poradcovi preto, že sa tam nachádzali mená vtedy vlivných činiteľov a k s. Doubkovi tak tiež nemal dôveru.*
- 9 ABS, f. A 8/1, inv. j. 847. V. Roček a B. Holvek patřili do skupiny vyšetřovatelů StB, kteří se dostali do sporu s B. Doubkem. V. Roček byl zatčen a B. Holvek zemřel za záhadných okolností (nepodařilo se zjistit, zda šlo o vraždu či sebevraždu).
- 10 Tamtéž, Zápis o výpovědi s Josefem Jakubčíkem ze dne 6. 2. 1955.

DOKUMENT Č. 1¹¹

1955, 15. listopad – Vyjádření Josefa Pavla o zatčení a průběhu vyšetřovací vazby (přepis)

Moje zatčení a průběh vyšetřovací vazby.

K mému zatčení došlo v pátek 2. února 1951, před budovou Ústřední školy ve Slapech. Asi ve 21 hod. přišel za mnou do čítárny školy člověk menší postavy, světlých vlasů a řekl mi, že ministr nár. bezpečnosti Lad. Kopřiva¹² mne žádá, abych k němu přijel projednat některé otázky pohraniční stráže. Když jsem vyšel před budovu školy a usedl jsem do Tatraplanu, člověk, který mi předal vzkaz Lad. Kopřivy, mi přiložil pistoli na prsa, prohlásil, že jsem zatčen a dal mi pouta na ruce.¹³ Byl jsem odvezen do Jungmannovy ulice v Praze, kde jsem byl zavřen do tresoru banky a byl jsem hlídán ve dne v noci dvěma strážnými. Dne 4. února 1951 navštívil mne člověk, který mne zatýkal, a předložil mi k podpisu resignaci na poslanecký mandát „ze zdravotních důvodů“. V místnosti tresoru jsem zůstal asi 6 dní, aniž bych byl vyslýchán. Kolem 8. února 1951 asi ve 23 hod. přijeli pro mne dva orgány ze státní bezpečnosti, zavázali mi oči a odvezli mne na velitelství státní bezpečnosti ve Wintrově ul., kde mne dali do podzemní cely.¹⁴ Ihned po příjezdu přišel ke mně na celu člověk, který mne zatýkal, a vyzval mne, abych se ke všemu přiznal. Když jsem mu řekl, že nevím o čem jde, odpověděl, že bylo organizováno velké spiknutí, které se týká nejen Československa, ale všech zemí tábora socialismu a že interbrigadisté v něm hrají význačnou roli. Po mém odmítnutí přišel strážný, odnesl z cely slamník, vzal mi kožený kabát a nařídil mi chodit. Když jsem byl chozením vyčerpán, zavázal mi oči a odvedl mne k výslechu, kde jsem byl předveden před mjr. Janouška, o kterém mi bylo známo, že byl propuštěn počátkem roku 1949 ze státní bezpečnosti pro týrání vězňů a po mém zatčení, jak jsem se přesvědčil, rehabilitován.¹⁵ To mi také Janoušek připomněl a podtrhl, že naše protistátní interbrigadistická skupina odstraňovala ze Sboru národní bezpečnosti poctivé lidi. Janoušek mi znovu opakoval, že ve státech tábora socialismu bylo odhaleno titovské spiknutí, v němž já hraji, ne sice hlavní, ale velmi významnou roli. Uvedl, že bylo zatčeno mnoho ministrů, generálů a funkcionářů strany. Prohlásil, že jestli se nepřiznám, že budu likvidován, že ministr nár. bezpečnosti je oprávněn nařídít moji likvidaci. A přitom řekl *víte, jak to bylo s Krupskou*,¹⁶ co tím myslel, mi nevysvětlil. Po několika denním vyšetřování, přesněji řečeno křiku a nadávek /které bylo občas přerušováno/, jsem řekl, že dál nemohu, že se nemohu udržet na nohou, dlouho jsem nejedl a prosil jsem Janouška o trochu vody. Janoušek mi řekl, *až se přiznáte*. Na neustálé naléhání mi vodu dal. Od té doby, t.j. asi od 8.-27. února, jsem byl vyšetřován a to tak, že jsem musel na cele chodit, při vyšetřování stát a jíst jsem dostal jenom občas. Pokud jsem dostal několik hodin na spaní, vím, že jsem spal po celou dobu vyšetřování ve Wintrově ulici se spoutanýma rukama, v šatech a bez pokrývek. Spoután jsem byl po celou dobu a někdy jsem jedl se spoutanýma rukama. Celý průběh vyšetřování si nepamatuji proto, že jsem někdy již nechápal, co se kolem mne děje a trpěl jsem různými představami. Tak se pamatuji, jednou jsem při chůzi stále narážel na zeď hlavou, až jsem zůstal ležet. Strážný na mne křičel, abych vstal. Když se to několikrát opakovalo, otevřel dveře, zvedl mne a zavolal referenta. Slyšel jsem, jak mu strážný za dveřmi říkal, že už nemohu chodit a že padám na podlahu. Referent mu odpověděl, *tak na něj vylijte kýbl vody*. Pak mi referent, který mne zatýkal, přinesl papír a tužku a donutil mne, abych psal svůj životopis ve stoje na papírech, které jsem opíral o zeď. Po několika dnech vyšetřování, které bylo bezvýsledné, mi Janoušek jménem strany, kteréhož termínu bylo používáno stále, oznámil, že Leopold Hofman¹⁷ se přiznal, že byl agentem gestapa a že ohrozil život předsedy

11 Kvůli autenticitě byly všechny tři dokumenty ponechány v původní podobě, tedy bez oprav interpunkce a gramatických chyb.

12 Ladislav Kopřiva (1897–1971) – ministr národní bezpečnosti 1950–1952, vydal pokyn k zatčení J. Pavla, stejně jako dalších vysokých funkcionářů ministerstva národní bezpečnosti. V řadě případů posloužilo právě „předvolání“ ke Kopřivovi jako záminka k zatčení.

13 Pravděpodobně se jednalo o Vojtěcha Kozla (1902–1981), velitele strážního oddílu sekretariátu Velitelství StB a současně velitele věznic Velitelství StB.

14 Věznice ve sklepních místnostech Velitelství StB v té době sloužila k výslechům, kterých se účastnil buď přímo ministr národní bezpečnosti, nebo někteří další vysocí funkcionáři MNB. DVORÁKOVÁ, Jiřina: *Státní bezpečnost v letech 1945–1953 (Organizační vývoj zpravodajských a státně bezpečnostních složek)*. Sešity ÚDV č. 16. ÚDV, Praha 2007, s. 157. Některé dokumenty se ovšem zmiňují o tom, že Pavel byl spolu s dalšími převezen do zámku v Kolodějích, provizorně upraveném na vězení, viz např. NA, f. Komise II, sv. 45, a. j. 756, Vyjádření s. Lad. Kopřivy, 13. 9. 1955.

15 Jaroslav (Pravoslav) Janoušek (nar. 1904) – v květnu 1949 propuštěn ze SNB pro přílišnou brutalitu. J. Pavel navrhoval postoupit jeho případ k prošetření prokurátorovi, ale Janoušek byl na nátlak sovětských poradců znovu přijat k SNB. Koncem roku 1950 působil v čele jedné ze dvou vyšetřovacích skupin ve věznicích v Kolodějích.

16 Naděžda Konstantinovna Krupská (1869–1939) – komunistická pedagožka a politička, manželka V. I. Uljanova (Lenina). Zemřela za nevyjasněných okolností.

17 Leopold Hofman (1913–1990) – po únoru 1948 velitel oddílu HRAD zajišťujícího bezpečnost Klementa Gottwalda. Propuštěn po zatčení

strany. Dále, že Oskar Valeš¹⁸ se přiznal, že je agentem IS.¹⁹ Janoušek velmi logicky vysvětlil, jak k tomu u obou jmenovaných došlo. Uvěřil jsem mu a vlastnoručně jsem napsal, že jsem zodpověden za to, že agent gestapa Leopold Hofman ohrozil život presidenta a že jsem doporučil do bezpečnosti agenta IS Oskara Valeše.²⁰ Žádal jsem o konfrontaci s odůvodněním, že mi o těchto věcech z vlastní zkušenosti není nic známo. Asi v polovině února jsem z vyšetřování seznal, že jsem obviněn skutečně ze spiknutí proti straně a státu, v mezinárodním měřítku. Bylo mi řečeno, že jsou zatýkáni interbrigadisté ve všech lid. dem. státech, byl jsem tvrdě vyslýchán na interbrigadisty polské, maďarské, jugoslávské. Dále, že se jednalo o zavraždění vedoucích osob strany a titovský převrat v Československu v čele s Marií Švermovou.²¹ Velká váha byla přikládána ve vyšetřování t.zv. mravnostním deliktům a já jsem byl k mému překvapení usvědčen z podobných styků s Marií Švermovou. Jednalo se dále o špionážní spojení na americkou a anglickou zpravodajskou službu přes organizace Trust Fond²² a Unitarian Service,²³ o jejichž existenci jsem se dozvěděl až ve vyšetřovací vazbě. Šlo dále o spojení čs. skupiny interbrigadistů přes Artura Londona na mně neznámé osoby – Politzera Pavlíka²⁴ a Noela Fielda,²⁵ kteří měli řídit spiknutí v lid. dem. státech.

Myslím, že to bylo asi 23. února, kdy vyšetřování dosáhlo neobyčejné krutosti. Viděl jsem, že referenti se snaží vynutit ze mne cokoliv. Tehdy se Janoušek rozhodl, že mě zavře do tresoru, ale nemohli najít referenta, který měl klíče. Protože jsem padal na podlahu, postavil mne Janoušek ke zdi a přitlačil na mne skříň.²⁶ Tehdy jsem nabyl přesvědčení, že zběsilé vyšetřování mělo sloužit k tomu, aby ještě do zasedání ÚV byly předloženy o mé činnosti nějaké materiály. Z vyšetřování jsem dále došel k závěru, že jsem padl do rukou nepřátel strany, kteří se zmocnili tohoto úseku státního aparátu, a to proto, že jednak politická argumentace byla v rozporu s leninským chápáním politických otázek a brutální zacházení nemohlo mít nic společného se socialistickým chápáním právního řádu. Janoušek, kterému jsem dával najevo svoje přesvědčení, došel k názoru, že mne násilím nezláme. Proto ke mně přistoupil a řekl mi, *nemyslete si, že v Československu došlo k puči a ukázal mi Rudé právo s obrazem předsedy strany Gottwalda²⁷ ze zasedání ÚV kolem 25. února. K přesnější formulaci mého obvinění došlo v druhé polovině února 1951. Tehdy jsem byl po tvrdé přípravě předveden do místnosti, sousedící s kanceláří vedoucího státní bezpečnosti. Ze dveří do vyšetřovací místnosti vešel tehdy Hora,²⁸ kterého jsem znal jako člena Komise stranické*

vedoucích funkcionářů bezpečnosti, v červnu 1951 zatčen, v září 1953 odsouzen k tříletému vězení, vzápětí propuštěn. Podle obvinění měl být do funkce dosazen svým přítelem a spolubojovníkem ze Španělska J. Pavlem a zapojen do činnosti protistátní skupiny interbrigadistů (později v rámci Slánského protistátního spikleneckého centra). Více viz KALOUS, Jan: Vzestupy a pády Leopolda Hofmana. In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, č. 6/2008. Archiv bezpečnostních složek, Praha 2009, s. 263–275.

- 18 Oskar Valeš (1912–1987) – další z interbrigadistů ve vedení MNB. Od r. 1950 velitel čs. rozvědky, zatčen v lednu 1951, v prosinci 1953 odsouzen k 21 letům odnětí svobody. V roce 1956 propuštěn a rehabilitován, 1964 zpětně zařazen do činné zálohy MV.
- 19 Intelligence Service (IS) – britská tajná služba zaměřená na zahraniční špionáž, založená roku 1909.
- 20 Pavel si prý dodatečně uvědomil, co podepsal, a pod dokument dopsal: *Tyto skutečnosti neznám z vlastní zkušenosti, dozvěděl jsem se je až po svém zatčení na státní bezpečnosti*, což Janouška rozzuřilo a sepsané výpovědi roztrhal. ABS, f. MV-H, sign. H-687, Pavlovo Doznání.
- 21 Marie Švermová (1902–1992) – od r. 1949 zástupkyně generálního tajemníka KSČ R. Slánského, blízká přítelkyně Otto Šlinga, se kterým měla původně tvořit vedení protistátního centra (do zatčení R. Slánského). V únoru 1951 zatčena, v lednu 1954 odsouzena na doživotí, v říjnu 1956 propuštěna. Více viz PERNES, Jiří: *Komunistky s fanatismem v srdci*. Brána, Praha 2006, s. 74–104.
- 22 Po podepsání mnichovské dohody založila britská vláda British Committee for Refugees from Czechoslovakia, který měl pomáhat čs. občanům a německým a rakouským uprchlíkům, kteří až dosud žili v ČSR a nyní museli odejít do exilu. V lednu 1939 se název organizace změnil na Czechoslovak Refugee Trust Fund.
- 23 Unitarian Service Committee (USC) – Mezinárodní Unitářská pomocná služba, protestantská organizace, která pomáhala uprchlíkům před nacismem – účastníkům protinacistického odboje. Jejím zaměstnancem byl do r. 1947 i Noel Field.
- 24 Gejza Pavlík (Poltizer) (1894–1964) – slovenský levicový intelektuál. V r. 1939 emigroval s manželkou do Švýcarska, jmenován N. Fieldem vedoucím odbočky USC pro Československo, od října 1948 ředitel Státní cestovní kanceláře (ČEDOK), v květnu 1949 zatčen, převezen do Budapešti, brzy vrácen do Prahy, v červnu 1956 odsouzen na 15 let do vězení za špionáž, 1956 propuštěn a 1963 rehabilitován.
- 25 Noel Field (1904–1970) – americký levicový intelektuál, před válkou spolupracovník sovětské zpravodajské služby, od r. 1939 ředitel evropské pobočky organizace USC, od r. 1947 novinář. V květnu 1949 byl v Praze zatčen a předán do Budapešti, odkud do Československa posílali jeho výpovědi týkající se čs. občanů. V říjnu 1954 propuštěn na svobodu, aniž byl postaven před soud, zůstal v Maďarsku.
- 26 V trezoru prý byl vyšetřovancům záměrně ubírán a přidáván vzduch a jeden z dozorců měl Pavlovi v té souvislosti říci, že se buď přizná, nebo udusí. Naštěstí v té době již byla noc, Janoušek nemohl najít klíče od trezoru, a tak nakonec Pavla odvedli zpět do cely. ABS, f. MV-H, sign. H-687, Pavlovo Doznání.
- 27 Klement Gottwald (1896–1953) – komunistický politik, stál v čele KSČ v letech 1929–1953, 1948–1953 prezident republiky.
- 28 Jaroslav Hora (1912–1994) – jako člen Komise stranické kontroly stál za zatčením vedoucích funkcionářů bezpečnosti, v únoru 1951 nahradil O. Závodského na postu velitele StB. Neuspěl, po zatčení své bývalé kolegyně z komise stranické kontroly J. Taussigové byl odvolán, formálně propuštěn v únoru 1952, později ředitel n. p. Druopta.

kontroly, a Prchal.²⁹ Tehdy jsem byl vyšetřován na teroristickou spolupráci se Šlingem.³⁰ Hora za chvíli odešel a Prchala napsal na stroji protokol a s křikem a vyhrožováním se mě snažil donutit ho podepsat. Obsah protokolu byl asi následující: *Jako nepřítel jste se vetřel do strany, byl jste nepřitelem Sovětského svazu, ve Španělsku jako Tito³¹ v Jugoslavii jste vybíjel komunisty na frontě, byl jste agentem americké, anglické, francouzské zpravodajské služby a agentem gestapa. Stál jste v čele trockisticko a teroristicko špionážní skupiny československých interbrigadistů, která byla přes Artura Londona napojena na špiona Noela Fielda. Ve spolupráci se Šlingem a Švermovou, prostřednictvím Leopolda Hofmana a jiných interbrigadistů připravoval jste zavraždění vedoucích osob strany a frakční cestou spolupracoval na vnitrostraničím puči s cílem postavit do čela Marii Švermovou, odtrhnout ČSR od Sovětského svazu a vésti stranu jugoslávskou cestou. Tento protokol jsem nepodepsal a na některé výsledky, jak jsem již uvedl, se již nepamatuji, protože jsem často nevěděl, kde se nacházím.*

Až do momentu setkání s Horou a Prchalou jsem myslel, že násilné metody a vykonstruování jsou osobní záležitostí Janouška a jeho lidí. Po setkání s nimi jsem se přesvědčil, že tato metoda se stala zásadou ve vyšetřování.

Dne 26. února 1951 jsem byl po prvé vyslýchán protokolárně Janouškem, a to tak, že Janoušek kladl otázky, formuloval odpovědi, což vedlo mezi námi ke sporům o formulaci. Nakonec Janoušek psaní protokolu přerušil, řekl, že nic nechci přiznat a že nemá cenu se se mnou bavit a ztrácet zbytečně čas. I když nedokončený protokol nebyl mnou formulován, myslím, že jsem jej podepsal, protože byl únosný. Pro přesnost uvádím, že po skončení vyšetřování mi Janoušek, který byl úplně vyčerpán, dal láhev s mlékem a housky. Poté jsem si lehl na podlahu vedle jeho stolu, na další se nepamatuji. Tehdy, t.j. asi 27. února 1951, týrání přestalo, dostal jsem na celu slavník a příkrývky, mohl jsem sedět, ale zůstal jsem až asi do 2. března ve dne v noci spoután na rukou.

Asi 2. března 1951 přijel pro mne do mé cely ve Wintrově ulici škt. Doubek,³² zavázal mi oči a odvezl mne do věznice v Ruzyni. V březnu a dubnu 1951 jsem byl vyšetřován asi 4 referenty jako vedoucí teroristické skupiny interbrigadistů a v podstatě na obvinění předestřena mi ve Wintrově ul. Prchalou. Vyšetřování bylo prováděno takovým způsobem, že nemám, co bych k tomu řekl. Bylo použito, vedle slušného zacházení, jenom několika zajímavých výrazů, jako na příklad *dohrál jste, svůj úkol jste splnil jako Petr Zenkl,³³ to, co jste mohl dát, jste dal, to, že jste byl využit, bylo správné, ale přišla nová garnitura.*

V dubnu 1951 převzal vyšetřování kpt. neznámého jména, střední postavy, podsaditý, trochu lysé hlavy, s brýlemi.³⁴ Když jsem odmítl souhlasit s obviněním, udělal mi přednášku o vyšetřovacích metodách několika stupňů, které byly zavedeny, řekl, že si vezme povolení a že se mnou zatočí. Řekl mi *tak ty vrahu, víš, co je to TOZ,³⁵ mezinárodní*

29 Antonín Prchal (1923–1996) – stál v čele útvaru, který sledoval a zatýkal vedoucí funkcionáře StB. V roce 1951 zástupce velitele StB J. Hory, 1952 velitel StB, 1952–1956 náměstek MNB (MV). Více viz CAJTHAML, Petr: Antonín Prchal (1923–1996). *Securitas Imperii*, 2006, č. 13, s. 113–115; FROLÍK, Jan: Plukovník Antonín Prchal a jeho doba. In: *Minulostí Západočeského kraje*, č. 31. Albis International, Ústí nad Labem 1996, s. 129–186; KALOUS, Jan a kol.: *Biografický slovník představitelů ministerstva vnitra v letech 1948–1989. Ministři a jejich náměstci*. ÚSTR, Praha 2009, s. 151–153.

30 Otto Šling (1912–1952) – vedoucí tajemník KV KSČ v Brně, člen ÚV KSČ a poslanec Národního shromáždění, v říjnu 1950 zatčen. Původně měl být spolu s Marií Švermovou vedoucím představitelem protistátního centra, posléze se jím stal R. Slánský. V listopadu 1952 odsouzen k trestu smrti a v prosinci 1952 popraven. Více viz PERNES, Jiří: Mládež vede Brno. Otto Šling a jeho brněnská kariéra (1945 až 1950). *Soudobé dějiny*, 2004, roč. 11, č. 3, s. 45–60; SLABOTÍNSKÝ, Radek: Otto Šling – pokus o politický portrét komunistického funkcionáře. In: KÁRNÍK, Zdeněk – KOPEČEK, Michal (eds.): *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*, svazek IV. ÚSD AV ČR – Dokořán, Praha 2005, s. 177–198.

31 Josif Broz Tito (1892–1980) – po r. 1945 stál v čele komunistické Jugoslávie, v červnu 1948 došlo mezi ním a Stalinem k roztržce, následovalo pronásledování „titovců“ v zemích sovětského bloku, zvláště represivní formy nabylo v Československu. Více viz BÁRTA, Milan: Akce Jugoslávie. Státní bezpečnost v boji proti „agentům titoismu“ v letech 1948–1953. *Pamět a dějiny*, 2011, roč. 5, č. 1, s. 65–74.

32 Bohumil Doubek (1919–1975) – jeden z hlavních vyšetřovatelů O. Šlinga, vedl vyšetřovací skupinu VIa („nepřátelé ve straně“) v Ruzyni během politických procesů s vedoucími komunistickými funkcionáři a z tohoto titulu se výrazně podílel na procesu Slánský a spol. V roce 1954 propuštěn z MV, v červenci 1955 zatčen, v květnu 1957 odsouzen k devíti letům odnětí svobody za nezákonné postupy v průběhu vyšetřování, v prosinci 1957 předčasně propuštěn. Více viz KAPLAN, Karel (ed.): *StB o sobě. Výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*. ÚDV, Praha 2002.

33 Petr Zenkl (1884–1975) – 1945–1948 předseda národních socialistů, 1945–1948 poslanec Národního shromáždění, 1946–1948 místopředseda vlády, emigroval po únoru 1948, 1949–1974 předseda Rady svobodného Československa.

34 Jedná se o kpt. Václava Ročka (nar. 1915), vedoucího oddělení, které vyšetřovalo španělské interbrigadisty (vyslýchal mj. M. Švermovou a O. Závodského), tajně získával informace o L. Kopřivovi a R. Slánském (v době, kdy ještě nebyl zatčen) a předával je sovětskému vel-vyslanectví, v srpnu 1952 propuštěn ze SNB, později byla jeho činnost označena za službu nepříteli a byl dočasně vězněn (ve vazbě strávil 34 měsíců – od 18. července 1951 do 5. května 1954).

35 Význam termínu se nepodařilo dohledat.

brigády byly VKS/b/³⁶ a ostatními stranami prohlášeny za zločineckou organizaci, zapříčinily pád Španělské republiky, všichni jste špioni, zastřelil jsi vrahu komunistu Bendu,³⁷ protože znal tvou zločinnou minulost, jako Tito v Jugoslávii vybíjel jsi komunisty na frontě, zastřelil jsi ve Španělsku zezadu člena ÚV Bubeníčka,³⁸ měl jsi spojení s fašisty atd. Interbrigadisté v Československu jsou zavřeni nebo vyházeni ze státního a stranického aparátu. Tehdy jsem byl vyhladovělý a tak sláb, že jsem sotva stál na nohou. Neznámý kapitán, který byl velmi silný, mne vzal pod krkem a řekl *jedem*, vláčel mne po podlaze, kopal do zad, tloukl se mnou o zeď, o skříň. Když se unavil, sedl si a četl knížku. Já jsem musel stát obličejem ke zdi a někdy s předpaženými rukama. Tomuto vláčení po podlaze asistoval někdy člověk, který se mi představil jako prokurátor a který mi řekl, že vypracovává obžalobu proti mně, někdy byl též přítomen referent, kterému jsem říkal „černý Jarda“.³⁹ Způsob násilného vyšetřování trval několik týdnů. Nohy jsem měl oteklé od hladu, prsa a krk zmodřené a na hlavě boule. Někdy koncem dubna 1951 jsem neustále žádal konfrontaci s Fieldem a Pavlíkem, abych dokázal, že se neznáme. Dále s Londonem,⁴⁰ Šlingem, Závodským⁴¹ a jinými. V těch dnech došlo, na základě iniciativy orgánů státní bezpečnosti, ke konfrontaci se Šlingem. Přítomni byli: mjr. Doubek, kpt. Košťál,⁴² kpt., který mě vyšetřoval, „černý Jarda“, prokurátor.⁴³ Moje výpověď ke Šlingovi v podstatě zněla: *Znám ho jako tajemníka z Brna, jinak o něm nic nevím. Je to pro mne cizí člověk. Předvedený Šling prohlásil: s Pavlem se velmi dobře známe. Ve spolupráci s Ripkou⁴⁴ a Pavlem jsme sabotovali práci Národní fronty. Doporučili jsme Švermové do stranického aparátu nepřátele strany a agenty západu. Dohodli jsme se spolu s Pavlem, že budeme prosazovat staré odborníky do průmyslu a státního aparátu. Roku 1947 jsem se setkal s Pavlem v čekárně u Slánského⁴⁵ na ÚV. Pavel na Slánského nadával, že s ním není možno spolupracovat. Seznal jsem, že ho můžu proti Slánskému použít. V únoru 1950 jsme se s Pavlem sešli v parlamentě a konstatovali jsme, že interbrigadisté jsou stranou vytlačováni a dohodli jsme se, že vytvoříme interbrigadistickou odbojovou skupinu a budeme se bránit. 7. května 1950 jsme se sešli, Šling, Švermová a Pavel u příležitosti recepcce na sovětském velvyslanectví v pracovně velvyslance a dohodli jsme se, že frakční cestou na stranické konferenci odstraníme Slánského a na místo generálního tajemníka dosadíme Švermovou, abychom mohli orientovat stranu jugoslávskou cestou a na odtržení strany od Sovětského svazu. V červnu 1950 jsem potkal Pavla u Ústředního sekretariátu strany. Zašli jsme do kavárny Representačního domu. Tam jsme konstatovali, že nebude lehké Slánského odstranit, protože za ním stojí Gottwald. Proto*

36 VKS/b/ - Všesvazová komunistická strana /bolševiků/, od roku 1952 Komunistická strana Sovětského svazu.

37 Již ve Španělsku Pavlovi prý dávali za vinu, že zavinil smrt jednoho čs. dobrovolníka, který byl popraven za vzpouru na frontě. Následné šetření prokázalo, že Pavel na jeho smrti vinu nenese. LONDON, Artur: *Doznání. V soukollí pražského procesu*. Československý spisovatel, Praha 1969, s. 57. Posléze bylo od těchto obvinění upuštěno a v rozsudku se již nevyskytují. ABS, f. Ministerstvo národní bezpečnosti (dále jen MNB), sign. MNB 20/1, Rozsudek, 30. 12. 1953.

38 Alexandr Bubeníček (1899–1938) – 1929–1936 člen ÚV KSČ, 1931–1934 kandidát politbyra, zástupce politického komisaře 129. interbrigády, padl ve Španělsku v ústupových bojích u Morelly dne 4. 4. 1938.

39 Pravděpodobně se jednalo o Jaroslava Kobíka (nar. 1925), který k SNB nastoupil v lednu 1950.

40 Artur Gérard London (1915–1986) – interbrigadista, zatčen v lednu 1951, v prosinci 1952 v procesu s R. Slánským a spol. odsouzen na doživotí, 1955 propuštěn z vězení. V době, kdy byl vyslýchán k lidem, se kterými se stýkal ve Španělsku, padlo mnohokrát i jméno J. Pavla. LONDON, Artur: *Doznání. V soukollí pražského procesu*, s. 53–57. Na druhou stranu ve svých vzpomínkách vynechal to, že po svém odsouzení vystupoval jako svědek u hlavního přelíčení s Pavlem a dokládal jeho „protistátní“ činnost. K jeho osobě více viz RAJLICH, Jiří – MAJTENYI, David: *Jan Ferák a ti druzí. Českoslovenští letci, interbrigadisté a letouny v občanské válce ve Španělsku 1936–1939*. Svět křídel, Cheb 2012, s. 164–169.

41 Osvald Závodský (1910–1954) – interbrigadista, od září 1950 velitel StB, v lednu 1951 zatčen, v prosinci 1953 odsouzen k trestu smrti, v březnu 1954 popraven.

42 Karel Košťál (1921–2009) – v říjnu 1949 kádrovým oddělením ÚV KSČ vyslán do MV, aby se podílel na vyšetřování, v lednu 1950 nastoupil k SNB, od března 1950 velitel oddělení a zástupce B. Doubka. Podílel se na vyšetřování předních funkcionářů KSČ, např. O. Šlinga či R. Slánského, 1953–1956 náměstek ministra vnitra, jako člen Barákovy komise kryl r. 1955 činnost B. Doubka a bránil jeho zatčení (z komise byl odvolán pro podjatost). V červnu 1956 propuštěn z MV, v prosinci 1962 zatčen a v červenci 1963 odsouzen na sedm let, v říjnu 1964 propuštěn. Více viz KALOUS, Jan a kol.: *Biografický slovník představitelů ministerstva vnitra v letech 1948–1989. Ministři a jejich náměstci*, s. 98–101.

43 Nejspíše prokurátor Státní prokuratury František Janda.

44 Hubert Ripka (1895–1958) – novinář a politik, přední funkcionář Československé strany národně socialistické, za druhé světové války v Londýně, 1945–1948 poslanec Národního shromáždění, 1945–1948 ministr zahraničního obchodu, emigroval po únoru 1948, člen Rady svobodného Československa a exilových národních socialistů.

45 Rudolf Slánský (1901–1952) – 1945–1951 generální tajemník KSČ. Významně se podílel na boji KSČ o moc, nesl značnou část zodpovědnosti za násilné praktiky, policejní teror a justiční zvůli nově nastoleného komunistického režimu. Od září 1951 náměstek předsedy vlády, v listopadu 1951 zatčen, zbaven všech funkcí a obviněn z velezrady. V listopadu 1952 odsouzen jako vedoucí „protistátního spikleneckého centra“ k trestu smrti, v prosinci 1952 popraven. V r. 1963 rehabilitován právně a občansky, v r. 1968 stranicky.

jsem navrhl Pavlovi, abychom Gottwalda odstranili fyzickou cestou, aby odstranění provedl Leopold Hofman. Pavel se sice zarazil, ale řekl, že to provede. Od té doby jsem s Pavlem nemluvil, protože mi KSK⁴⁶ byla na stopě. Když jsem řekl, že Ripku neznám, že jsem se Šlingem a Švermovou nikdy společně nemluvil a že Šling mluví nesmysly, řekl Šling: *Nezapírej, všecko prasklo a já chci mít čistý stůl*. Musím dodat, že Šling se při konfrontaci smál, vypadal velmi dobře a šťastně. Měl jsem dojem, že Šling není normální. Poté mě navštívil major Doubek a řekl: *Nemáte východisko, Švermová a Hofman se přiznali. Rozdrtíme vás. Ústřední sekretariát strany jsme vymetli železným koštětem. Ti, ve které doufáte, tam nejsou. Byli jste horda kavárenských povalečů a policejních provokatérů. V koncentračních táborech se ze členů strany stali agenti gestapa. Tak jste to dopracovali*. Od té doby předválečné členství ve straně, účast na bojích v mezinárodních brigádách a pobyt v koncentracích, se stal při vyšetřování přitěžujícími okolnostmi. Byla to linie t.zv. obrody strany, o které referenti stále mluvili. Když jsem nechtěl lživě vypovídat o bývalých členech strany Innemannovi,⁴⁷ Machačové⁴⁸ a jiných, říkal mi referent *já se vám, starým členům strany, dívím, jak jste měkčí. Vy jste to dopracovali*. Když jsem vyprávěl referentu, co to bylo za těžkou práci získat člena do strany, jakou persekuci jsme při budování strany prožili, řekl *vždyť jste tam byli skoro sami provokatéři, jste skoro všichni zatčeni* a jmenoval mi celou řadu lidí. Když jsem hovořil o mojí činnosti ve španělské a francouzské straně, říkali mi *západní strany jsou prolezlé špióny, jsou to agentury amerického imperialismu*. Byl jsem velmi ostře vyslýchán také na protistranickou činnost vůči Luigi Longo,⁴⁹ býv. inspektora mezinárodních brigád. Čekal jsem tehdy, že mi bude, jako členu Ústředního výboru a starému funkcionáři strany, umožněno informovat vedení strany o nestranickém a protizákonném počínání Doubka a jeho společníků. Někdy koncem dubna 1951 po konfrontaci se Šlingem, předvolal mne tehdejší náměstek ministra nár. bezpečnosti Baudyš,⁵⁰ kterého jsem znal jako býv. předsedu krajského národního výboru v Hradci. Řekl mi, že přichází jménem vedení strany, apeloval na můj proletářský původ, na moji stranickou minulost a jménem strany mě vyzval, abych se přiznal. Řekl jsem mu, že jsem se ničeho nedopustil, že nevím, oč jde a dodal jsem, že výpověď Šlinga je nesmysl. Baudyš řekl, že co Šling říká, je pravda. V jednání Baudyše jsem viděl nejvyšší formu nátlaku, daleko horší nežli fyzické týrání a setkání s ním na mne působilo zdrcujícím dojmem proto, že jsem viděl, že referenti, kteří mě týrají, provádějí pouze linii nadřízených a věděl jsem, co mě čeká. Řekl jsem tehdy Baudyšovi, aby mi řekl, oč jde, jestli strana něco potřebuje a bude-li to únosné, že to podepíši. Mému setkání s Baudyšem byl přítomen mj. Doubek, kpt., který mě vyšetřoval a prokurátor. Myslím, že byl též přítomen „černý Jarda“. Po odchodu Baudyše se týrání ještě zvýšilo. Referenti se odvolávali na Baudyše, ministra a stranu. Vyšetřování bylo bezvýsledné a myslím, počátkem července 1951 převzal vyšetřování mého případu poručík, jehož jsem znal pod jménem František Blažek.⁵¹ Příchodem Frant. Blažka vzalo vyšetřování nový obrat a nátlak se zostřil. Jestliže až dosud bylo používáno násilí spolu se sugestivními otázkami a různé provokace s protokoly, pravděpodobně podvržené protokoly, konfrontace se Šlingem, zavedl Frant. Blažek formu instruktivních otázek, tím způsobem, že mne nejprve informoval o činnosti člověka, proti kterému jsem měl svědčit. Potom napsal sám otázky a odpovědi a když jsem to nechtěl podepsat, že to není moje výpověď, řekl mi *my jsme tu od toho, abysme psali a vy abyste podepisoval. Prostředky k tomu, abychom vás donutili, máme*. S Frant. Blažkem jsem se seznámil, jak jsem již uvedl, asi počátkem července 1951, kdy se mi před-

46 Komise stranické kontroly (KSK) - vznikla na podzim 1948 z disciplinárního odboru ÚV KSČ. Jejím posláním bylo kontrolovat, jak komunisté v centrálních úřadech (ministerstvech, hospodářských institucích) plní státní a stranické úkoly, prověřovat práci stranických institucí a kontrolovat, jak jsou plněna usnesení nadřízených stranických orgánů, a volat k odpovědnosti ty členy strany, kteří porušují organizační řád strany. Členy komise volil ÚV KSČ. Původní počet členů KSK byl deset, později klesl na pět a r. 1950 byla její činnost soustředěna do dvou odborů, v jejichž čele stáli Antonín Bína (později náměstek MNB) a Jarmila Taussigová-Potůčková. Komise (zvláště J. Taussigová) se intenzivně zapojila do hledání „nepřátel ve straně“, čímž zasahovala do práce StB, stála také za zatýkáním vedoucích funkcionářů bezpečnosti. Zrušena byla v prosinci 1962.

47 Květoslav Innemann (1910–1971) - člen KSČ od roku 1928, pracoval v regionálním stranickém aparátu, za druhé světové války v koncentračním táboře, od roku 1945 člen aparátu KSČ v Ústí nad Labem, později stál v čele KV KSČ v Ostravě, od roku 1953 v aparátu ÚV KSČ, v polovině 50. let se účastnil práce v tzv. Barákové komisi, mající prověřit některé politické procesy.

48 Božena Machačová-Dostálová (1903–1973) - členka KSČ od roku 1923, 1935–1938 poslankyně Národního shromáždění, za druhé světové války v Moskvě, 1946–1970 členka ÚV KSČ, 1945–1971 poslankyně Národního (Federálního) shromáždění, 1954–1956 ministryně výkupu, 1956–1968 ministryně spotřebního průmyslu.

49 Luigi Longo (1900–1980) - italský levicový politik, 1936–1939 generální inspektor interbrigád ve Španělsku, v roce 1968 přivítal Pražské jaro, od roku 1972 předseda Komunistické strany Itálie.

50 Stanislav Baudyš (1906–1972) - 1951–1953 náměstek MNB (MV). Více viz KALOUS, Jan a kol.: *Biografický slovník představitelů ministerstva vnitra v letech 1948–1989. Ministři a jejich náměstci*, s. 49–50. Baudyš se prý poté, co Pavel odmítl podepsat „přiznání“ k protistátní činnosti, strašně rozčílil a prohlásil, že Pavel bude usvědčen a rozdrčen. ABS, f. MV-H, sign. H-687, Pavlovo Doznání.

51 František Blažek (1911–1956) - v lednu 1950 nastoupil k SNB, od července 1951 vedoucí skupiny vyšetřovatelů zpracovávajících případy

stavil jako můj budoucí referent v přítomnosti „černého Jardy“. Tehdy mi Blažek řekl *žil jste si tady jako prase v žitě, ale teď uvidíte*. Když jsem jmenoval Janouška a nadhodil jsem mu, co se mnou dělal, řekl mi F. Blažek *to nic není, teď teprve uvidíte* a vyzval mne, abych se přiznal. Když jsem mu řekl, že se vznešeného obvinění nebojím, že u soudu všechno vyvrátím, Fr. Blažek mi odpověděl *to vám nepomůže, soud bude dělat to, co my mu napíšeme*. Když jsem mu řekl, jak se asi budu hájit a jaká fakta uvedu, řekl mi Blažek *to není nic platné, ti tam budou spát*. Odpověděl jsem Blažkovi s rozhořčením *já nejsem měšťák, abyste mne strašil s t.zv. „komunistickou spravedlností“, já ji znám, já jsem pro ni bojoval /nebo jsem na ni pracoval/*. Chtěl jsem opakovat slova Lenina⁵² *Já se nebojím, u nás je soud proletářský*. Fr. Blažek mne nenechal ani domluvit, několikrát mne udeřil do obličeje a řekl *já ti dám komunistickou spravedlnost* a nechal mne odvést do temnice. Jeden strážný stál stále u vypínače, kterým točil a přes noc mne nechali ležet na podlaze bez příkrývek. K vyjádření Fr. Blažka o lidově demokratickém soudu chci dodat, že mi i před jiným referentem „Jardou“ několikrát řekl, že bude marné dovolávat se před soudem nějakého svědectví, protože soud bude dělat to, co oni budou chtít. Velmi často to skončilo tím, že řekl *ti vás nebudou poslouchat, ti tam budou chrápat*. Když jsem si stěžoval „Jardovi“ a řekl jsem mu, jak se vůbec mám stavět k vyšetřování, když se takto mluví o soudu, řekl mi „Jarda“: *V tom s kapitánem /Blažkem/ nesouhlasím, musíte se přiznat, ale já vás ujišťuji, že soud vás bude soudit správně*.

Od července 1951 až do konce roku 1951 jsem byl vyslýchán téměř jen na špionážní a teroristickou skupinu československých interbrigadistů. Obvinění spočívalo v tom, že jsem jako vedoucí interbrigadistů svolával porady, na kterých jsme se radili, jak rozestavovat nepřátelské interbrigadisty, dále byl vyšetřován můj pobyt v Africe, ve Francii a v čs. jednotce na Západě. Všechny schůze Sdružení čs. interbrigadistů byly vyhlášeny za nelegální. Vyšetřování vycházelo ze zásady, že interbrigadisté jsou zločinecká organizace. Vedle vyhladovování a nočního honění po cele, se děly výslechy zásadně ve stoje. Nohy jsem měl již od března oteklé podvýživou a únavou. Asi počátkem srpna 1951 zavolał mne v noci nový referent, asi 30letý, velmi silný, černých vlasů.⁵³ Nechal si klidně vyprávět moji činnost ve Španělsku a ve Francii. Asi třetí noc mi řekl *klidně jsem vás poslouchal, ale na vás slušnost neplatí, budeme jednat jinak, bude TOZ*. Vzal mne pod krkem a začal mnou vláčet po podlaze, bil mě klouby pěstí do hlavy, tloukl mnou o zeď. To trvalo několik nocí. Žádal na mne zejména, abych přiznal, že jsem střílel ve Španělsku lidi ze zadu, že jsem zastřelil člena ÚV Bubeníčka, dále Bendu, že jsem byl demoralisován, že jsem na své místo byl dosazen trockisty. Po několika dnech převzal mé vyšetřování „černý Jarda“, který se mnou jednal slušně a s kterým jsme udělali několik, sice nezávadných, ale přece jen tendenčních protokolů o Španělsku. Tendenčními nebo únosnými protokoly myslím takové, kde se psalo o drobných nedostacích anebo o věcech sice existujících, ale vytržených ze souvislosti. Asi koncem října 1951 až do konce roku bylo vyšetřování přerušeno a vyjma hladových dávek nemám, co bych podotkl.

Myslím, že to bylo 21. prosince 1951, kdy mne Fr. Blažek znovu předvedl do své kanceláře a řekl mi, že Rudolf Slánský byl zatčen jako vedoucí protistátního centra.⁵⁴ Prohlásil, že byly zatčeny vedoucí osoby strany ve všech lid. dem. státech, jmenoval Gomulku,⁵⁵ odvolával se na Kostova⁵⁶ atd. Dále řekl, že interbrigadisté budou zlatý hřeb Slánského procesu. Po tomto prohlášení mne odvedl na celu a nechal mne pozorovat. Druhou noc mne zavolał a řekl mi *vás to vůbec nevzrušilo, že byl zatčen generální tajemník strany. Chrápal jste celou noc jako prase*. Když jsem mu řekl, že mám proč být klidný, právě proto, že se vyjasňují provokace se Šlingem, řekl mi: *Ta vopičárna se Šlingem, to byla vyšetřovací taktika*. Když jsem mu řekl, co je to za vyšetřovací taktiku, že ze mne skoro vyrazili duši, řekl mi Fr. Blažek *to ještě uvidíte jiné věci*.

Ten den jsem zjistil, že došlo k úplnému obratu ve vyšetřování. Obvinění, které mně Fr. Blažek přednesl, vypadalo asi takto: *Již v předmnichovské republice jste byl agentem policie a jako trockista jste byl roku 1935 poslán do Sovětského svazu do leninské školy. Máme zjištěno, že jste v Sovětském svazu udržoval styky s trockisty, kteří vás poslali ze SSSR do Španělska, kde jste spolupracoval s jugoslávskými trockisty, vypražďoval komunisty v bojích a nebo střílením do týlu. Máme důkazy o tom, že jste se choval ve Španělsku zbaběle a v bojích u Morelly⁵⁷ jste uprchl z fronty. V důsledku zbabělosti jste byl naverbován francouz-*

zatčených interbrigadistů a pracovníků bezpečnosti, v březnu 1954 propuštěn z MV. Doubek píše, že vynikal velkou tvrdostí a v případě Pavla ho dokonce musel mírnit. KAPLAN, Karel (ed.): *StB o sobě. Výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*, s. 188.

52 Vladimír Iljič Lenin (Uljanov) (1870–1924) – komunistický politik a revolucionář, vůdce bolševické revoluce v Rusku v roce 1917, první předseda vlády SSSR.

53 Zřejmě Jaroslav Zavoral (nar. 1928) – vyšetřovatel ve věznicí Ruzyně, Pavlův referent od července do prosince 1951, v březnu 1954 propuštěn z MV.

54 Rudolf Slánský byl zatčen 23. 11. 1951.

55 Władysław Gomułka (1905–1982) – polský komunistický politik, po druhé světové válce generální tajemník ÚV Polské dělnické strany, na konci 40. let označen za reakcionáře a vězněn, 1956 rehabilitován, 1956–1970 v čele Polské sjednocené dělnické strany.

56 Trajčo Kostov (1897–1949) – místopředseda bulharské vlády v letech 1946–1949 a generální tajemník Bulharské komunistické strany, v červnu 1949 zatčen, v prosinci 1949 odsouzen k trestu smrti a popraven. V roce 1956 rehabilitován.

57 Morella – španělské město ležící na rozhraní tří krajů (Valencie, Aragón a Katalánie), na přelomu března a dubna 1938 zde probíhaly těžké boje mezi španělskými republikány a nacionalisty.

skou zpravodajskou službou v koncentračním táboře Gurs r. 1939 ve Francii. Francouzská policie si vás ukryla v koncentračním táboře Vernet⁵⁸ a později v koncentračním táboře Bělfa [Djelfa]⁵⁹ v Africe s perspektivou použít vás pro svoje účely v osvobozeném Československu. Spolupracovali jste s Benešem⁶⁰ a r. 1939 jste chtěl odjet do Sovětského svazu jako nepřítel. V koncentračních táborech ve Francii jste byl demoralisován, měl jste tam nepřátelské styky s Fieldem, Politzerem Pavlíkem a přes Dubinu Marseille [Marseille]⁶¹ jste byl napojen na americkou špiónážní organizaci Unitarian Service. Vysílal jste z koncentračních táborů ve Francii provokatéry do protektorátu, Leopolda Hofmana, Emanuela Blahouta,⁶² Klecana⁶³ a jiné, kteří vydali Julia Fučíka⁶⁴ gestapu. Jako agent IS odejel jste do čs. armády do Anglie, kde jste prováděl protikomunistickou činnost v západní brigádě. Roku 1945 jste vešel ve styk s trockistickou skupinou Hromádka a Svoboda⁶⁵ ve Francii a rozvrátil jste francouzskou stranu. Roku 1945, po návratu do Československa, navázal jste styky s vedoucím protistátního centra, s Rudolfem Slánským a Švermovou. Rozestavovali jste nepřátele strany do stranického a státního aparátu. Upevňoval jste posice centra jako tajemník krajského výboru v Plzni. V únoru 1948 jste rozestavoval svoje lidi do bezpečnostního aparátu, jako Hofmana, Vojtěcha Pavla,⁶⁶ Blahouta a jiné, hlavně interbrigadisty. To jste dělal za tím účelem, abyste mohl fyzickou cestou odstranit vedoucí osoby strany Gottwalda, Kopřivu a jiné. Byl jste Slánským poslán do státního aparátu, abyste tam připravoval převrat.

Po stránce morální byly mi dokazovány intimní styky se Švermovou a jinými. Obvinili mne, že jsem posílal svoji ženu na námluvy ke Geminderovi,⁶⁷ abych se udržel. Dokazovali mi, že jsme si jako demoralisovaní interbrigadisté vyměňovali mezi sebou ženy. Musím podotknout, že skandalisování a snaha udělat z některých žen, které se znaly se zatčenými, prostitutky, se prováděla s velikým důrazem, takže jsem měl dojem, že se nacházím mezi lidmi morálně naprosto otrými. Fr. Blažek mi ukazoval na fotografii jednu ženu v plavkách spolu s jiným mužem a tvrdil, že je to moje manželka. Když jsem mu řekl, že se jedná o cizí osobu, že snad svoji manželku poznám, odpověděl *máme o tomto písemné prohlášení vaší ženy, která to přiznává.*

Dále obvinění tvrdilo, že jako člen zločinecké organizace interbrigád jsem byl samozřejmě kosmopolita. Dokladem toho, že jsem ztratil svoji národnost, byl mezinárodní charakter jednotek, kterým jsem velel. Jako člověk bez národnosti jsem prý byl příznivcem sionismu. Byl jsem vyšetřován na sionistické protokoly, na můj rodokmen, zdali nemám židovské předky. Dále jsem byl obviněn, že jsem sabotoval výstavbu SNB dosazováním nepřátel strany a agentů gestapa.

Když jsem obvinění v celém rozsahu odmítl a dle mého názoru logicky vyvrátil, přikročilo se k usvědčování, které se provádělo různým způsobem. Nejdůležitější bylo fyzické násilí, které trvalo bez přestání 10 měsíců ve dne v noci. Tento způsob donucování spočíval jednak ve vyhladovávání, jak se referent vyjádřil *dotáváte jíst jenom tolik, abyste se udržel při životě.* Noční výslechy byly dělány tak, že minimální čas na spaní byl třikrát přerušen výslechy. Mimo to mě každou noc budili pod různými záminkami a honili po cele. Nohy jsem měl oteklé a usínal jsem při chůzi. Proto mě strážní donucovali, abych se myl do půli těla a nařídili otevřít okno. Jednou jsem napočítal za den 16 případů. Jak hluboce byla ponížena lidská důstojnost, ukazuje to, že jednou při vykonávání potřeby mi strážný pustil vodu na záda. Jakékoliv vysvětlování při vyšetřování bylo považováno za provokaci a bylo mi buďto vyhrožováno anebo jsem byl trestán. Referent

58 Gurs, Vernet d'Ariège - městečka na úpatí Pyrenejí v jižní Francii, kde byly zřízeny internační tábory pro bývalé interbrigadisty a uprchlíky ze Španělska, většina čs. interbrigadistů se po vypuknutí druhé světové války přihlásila do rodící se čs. armády ve Francii.

59 Djelfa - město v Alžírsku, kam byli po vypuknutí druhé světové války odsunuti interbrigadisté z Francie označení za „profesionální revolucionáře“, vedle J. Pavla např. i Ota Hromádka.

60 Edvard Beneš (1884-1948) - československý prezident 1935-1938 a 1945-1948 (1938-1945 v exilu v Londýně).

61 Oldřich a Marie Dubinovi - za druhé světové války ve Francii v Marseille, zapojeni do protifašistického odboje, zatčení a věznění v koncentračním táboře. Ve Francii zůstali i po válce a zapojili se do pomoci emigrantům z komunistického Československa.

62 Emanuel Blahout (nar. 1911) - interbrigadista, za druhé světové války působil v ilegality v Protektorátu - zatčen, vězněn v koncentračním táboře. Po válce vstoupil do SNB, zástupce L. Hofmana u oddílu HRAD zajišťujícího bezpečnost Klementa Gottwalda, v červnu 1951 odvolán z funkce a přesunut do školy SNB ve Veleslavíně, v březnu 1952 propuštěn ze SNB, 1956 rehabilitován a opětovně přijat k MV.

63 Jaroslav Klecan - interbrigadista, vězněn s Juliem Fučíkem, který jej ve své *Reportáži psané na oprátce* vylíčil v negativním světle, popraven spolu s ním v září 1943.

64 Julius Fučík (1903-1943) - novinář a komunistický aktivista, za druhé světové války v ilegality, v dubnu 1942 zatčen Gestapem, v září 1943 popraven v Berlíně-Plötzensee. Autor diskutované knihy *Reportáž psaná na oprátce*, která vyšla poprvé již v roce 1945.

65 Antonín Svoboda (nar. 1912), Otakar Hromádka (nar. 1909) a Bedřich Kopold (nar. 1921) byli začátkem roku 1951 zatčeni, v dubnu 1954 odsouzeni ve „skupině generálů v branné moci“ na 14, 12 a 18 let odnětí svobody, 1956 zproštěni obžaloby a propuštěni.

66 Vojtěch Pavel (nar. 1913) - bratr Josefa Pavla, po únoru 1948 velitel oddílu JAVOR, který měl na starost ochranu vedoucích představitelů KSČ, zatčen v únoru 1951, v říjnu 1953 odsouzen za nedovolené ozbrojování k 14 měsícům odnětí svobody.

67 Bedřich Geminder (1901-1952) - komunistický funkcionář, za druhé světové války v Moskvě, 1946 vedoucí mezinárodního oddělení sekretariátu ÚV KSČ, v září 1951 byl odvolán, poté pracoval v zahraničním vysílání Čs. rozhlasu, v listopadu 1951 zatčen, obviněn z velezrady a špiónáže, v listopadu 1952 odsouzen v procesu s R. Slánským a spol. k trestu smrti a v prosinci 1952 popraven. V r. 1963 rehabilitován právně a občansky, 1968 i stranicky.

Fr. Blažek, když jsem nechtěl podepsat jím připravené protokoly, mě kopal přes „fišpány“, jak říkal /holenní kosti/. Vodil mě na zmrzování, jak říkal, do místnosti, kde se netopilo. Dělal to tak, že si vzal zimmník a čepici. Zavedl mne do místnosti /v lednu, února a březnu 1952/, otevřel okno a řekl: *až vám změkne huba, budete podepisovat*. Tak jsem stál v plátěném pijama a bos, v pantoflích až do úplného skřehnutí. Když jsem i pak odmítl podepisovat lživé protokoly, zavedl mne do vedlejší místnosti, otevřel okno a musel jsem chodit. Se zvláštní brutalitou vymáhal na mne Fr. Blažek lživá svědectví ve prospěch Lad. Kopřivy. Nutil mne, abych věci, které mi nařizoval Kopřiva, svědčil proti Slánskému. Obviňoval mne z urážky vládních činitelů, kdy jsem tvrdil, že příkaz zastavit nábor do SNB mi dal Kopřiva. Měl jsem usvědčovat Londa ze styků s Fieldem, ač jsem Fielda neznal. Dále byly na mně vynucovány výpovědi proti Karlu Poláčkovi⁶⁸ z Plzně, Květoslavu Innemannovi a Machačové a jiným. Dne 26. března 1952 dosáhlo násilí Fr. Blažka takového stupně, že jsem občas ztratil kontrolu svého jednání. Tehdy Fr. Blažek připravil protokoly a nutil mne k podepsání. Tehdy jsem řekl Fr. Blažkovi, že je mi jasné, že se rozhodli udělat ze mne Van der Lubbeho⁶⁹ a že nátlak překročil všecko, co se dá lidsky vydržet. Protokol, o němž jsem věděl, že jej lehce před soudem vyvrátím, jsem podepsal, když mi ho Fr. Blažek přečetl, ale odmítl jsem ho sám číst a řekl jsem mu, že nátlak překročil všechno, co se dá lidsky vydržet a že od dnešního dne budu podepisovat všecko na jeho vlastní zodpovědnost. Druhý den jsem však opět odepřel podepisovat protokoly, připravené Fr. Blažkem, poněvadž jsem měl obavy, že toho může být zneužito proti některým lidem.

Vedle brutálního fyzického nátlaku používal Fr. Blažek a jeho společníci nátlaku morálního. Mimo vyhrožování zatčením členů rodiny znemožňoval mi dopisování. Více nežli jeden rok neměla moje manželka ode mne zprávy přesto, že jsem denně žádal o dopis.

Dalším způsobem usvědčování bylo předkládání lživých výpovědí t.zv. svědků. Fr. Blažek mi předložil nesmyslné a zřejmě vynucené protokoly Antonína Svobody, Hofmana, Závodského anebo mi četl sám výpovědi některých osob proti mně. Tak mi předložil výpověď Slánského, Švába,⁷⁰ Londa, Závodského, Šlinga a jiných. Výpovědi byly naprosto stejné a usvědčovaly mne z velezrady. Fr. Blažek mi řekl: *stačí to na provaz? Když jsem řekl ano, pět svědků stačí, usvědčil mne ještě v dalších otázkách jinými protokoly a říkal: tak to máte na několik provazů. Pak řekl můžete se zachránit, my se postaráme o to, aby vás nepověsili, musíte všecko doznat a usvědčit ostatní zločince. Když nám budete pomáhat, zachráníte se*. Někdy se ptal, jaké mám poslední přání.

Protokoly, t.j. nejen otázky, ale výpovědi, byly předem připraveny. Během vyšetřování jsem došel znovu k názoru, že násilné vyšetřovací metody nebyly jen věci uvedených referentů, ale že byly nařizovány jejich představenými. To jsem seznal několikrát z toho, že referent jednal se mnou v podstatě lidsky. Poté řekl, že když se nechci přiznat, že si vezme povolení k nátlaku a začal mne týrat. Nabyl jsem dojem, že Fr. Blažek a jeho společníci dostávali formulace mých odpovědí od svých nadřízených. Jako jeden z řady důkazů uvádím: *Otázka: Vypovídejte, jak jste dosazoval nepřátelské interbrigadisty na vedoucí místa pohraniční stráže. Odpověď jsem: Žádný interbrigadista se na velitelském místě v pohraniční stráži nenacházel*. Referent křičel: *Ty lumpe, ty budeš lhát*. Nutil mne, abych podepsal předem připravenou výpověď a když jsem odmítl, prováděl se mnou TOZ. Když vyšetřování bylo bezvýsledné, na půl hodiny odešel a když se vrátil, nutil mne k podepsání protokolu o jiné činnosti, ale o věci PS již nemluvil. Velmi často se stalo, že jsem Fr. Blažkovi dokázal naprostou nesmyslnost jak otázky, tak odpovědi. Jednalo se hlavně o osoby a případy, které jsem vůbec neznal. Fr. Blažek mne obvykle odvedl do vedlejší místnosti, asi za půl hodiny mne opět předvedl a postavil mi otázku i odpověď přeformulovanou. A to se stále při vyšetřování opakovalo.

Koncem léta r. 1952 jsem naléhal stále na referenta „Jardu“, který se snažil vésti vyšetřování objektivně a slušně, aby se mnou udělal výpověď ku Slánskému, Švábovi a Kopřivovi, což bylo stále odmítáno. Asi v srpnu 1952 sepsal se mnou „Jarda“ protokol. Obvinil jsem Slánského a Švába z protizákonného a protistranického jednání v sektoru bezpečnosti. Obsah tohoto protokolu uvádím ve své zprávě o Slánském a Švábovi ze dne 11. 11. 1955.⁷¹ Moji výpověď, která byla pravdivá a usvědčovala Slánského a Švába, že vyřadil ministra vnitra, mne jako jeho náměstka a i velitele státní bezpečnosti z rozhodování, že protizákonnou cestou si vytvořili samostatnou státní bezpečnost a že spojili státní a stranický aparát a zavedli do

68 Nejspíše se jedná o JUDr. Jiřího Poláčka (nar. 1914), pracovníka zpravodajské odbočky v Plzni, v r. 1949 náčelníka správy StB v Českých Budějovicích, v roce 1950 přemístěného k Pohraniční strážii a krátce nato k Veřejné bezpečnosti. Posléze odešel ze SNB na vlastní žádost.

69 Marinus Van der Lubbe (1909–1934) – holandský zedník a anarchista, obviněn ze zapálení Říšského sněmu v únoru 1933, v prosinci 1933 odsouzen k trestu smrti a popraven (hájí ho Jiří Dimitrov, pozdější vůdce bulharských komunistů), rehabilitován v roce 2008.

70 Karel Šváb (1904–1952) – od srpna 1950 náměstek MNB, s Pavlem měli často spory, v únoru 1951 zatčen, v procesu s Rudolfem Slánským a spol. v listopadu 1952 odsouzen k trestu smrti a popraven. Více viz KALOUS, Jan a kol.: *Biografický slovník představitelů ministerstva vnitra v letech 1948–1989. Ministři a jejich náměstci*, s. 181–183. Šváb o Pavlovi např. řekl, že byl trockista, který stál v čele trockistické skupiny španělských dobrovolníků. ABS, f. MNB, sign. MNB 20/1, Výpis z protokolu Karla Švába, nar. 13. května 1904 – odsouzen, 11. 11. 1952.

71 Jde o rozsáhlé zprávy, ve kterých Slánského a Švába viní ze sabotování bezpečnostní práce. Vedle nich se vyjádřil i ke svým stykům s J. Taussigovou a L. Kopřivou a k metodám používaným StB při vyšetřování v době, kdy ještě působil na vedoucí funkci v MV. NA, f. Komise II, sv. 22, a. j. 451, Vyjádření J. Pavla.

stranického aparátu policejní metody. Centrum jsem odmítl, že mi o tom není nic známo. Svou výpověď jsem v klidu rozpracovával několik dnů a bylo mi řečeno, že tato výpověď je správná „sensační“ a že při procesu se Slánským půjdu svědčit s podmínkou, že vynechám větu, kde uvádím, že Slánský vyřadil vedení bezpečnosti z rozhodování. Referent „Jarda“ mě začal vodit na vycházky, byl ke mně velmi slušný a prvně, co jsem byl ve věznici, jsem měl normální režim. Do konce se mně ptali, jestli nechci nějaké výhody, což jsem odmítl s odůvodněním, že by to mohlo být spojováno s tím svědectvím. Potom jsem nebyl několik dnů volán k výslechu. Když jsem byl opět předvolán, ptal jsem se „Jardy“, co se děje. Ten mi odpověděl: *Nalítl jsem vám. Příště si najděte jiného vola, já jsem měl k vůli vám malér.* Ptal jsem se „Jardy“, proč není dovoleno moje svědectví. „Jarda“ mi řekl, *president to četl a řekl: „to je moje vina, měl jsem si je lépe hlídat“ /to jest Švába a Slánského/.* Po celý čas procesu se Slánským jsem nebyl vyšetřován. Za několik dnů po procesu mě předvolal referent „Jarda“ a s pathosem mi oznámil *president a ministr rozhodli, že budete vyšetřován až do usvědčení.* Protože jsem i nadále odmítal obvinění, bylo vyšetřování asi v únoru 1953 přerušeno. Byl jsem vyšetřován jen v některých drobných otázkách a pouze čas od času. V létě 1953 mi Frant. Blažek oznámil, že vyšetřování proti mně bylo skončeno. Závěrečný protokol, který mi byl předložen asi v únoru 1953, jsem nepodepsal. Fr. Blažek mi tehdy předložil podepsat, že jsem vzal na vědomí, že vyšetřování proti mně je skončeno a že materiál obsahuje přes sto stran /počet stran si přesně nepamatuji/. Žádný materiál však mně nedal čísti, takže nevím, co se ve spisech nacházelo. Před soudním přelíčením mě v zákonném termínu navštívil zástupce předsedy soudu a prokurátor. V obou případech jsem obžalobu odmítl. Asi 27. února 1953 mě navštívil mně přidělený zástupce dr. Kubín.⁷² Řekl, že soud mě považuje za usvědčena z velezrady, že jistě vím, co to znamená. Žádal mě, abych se přiznal, aby mohl žádat polehčující okolnosti. Řekl jsem tehdy dr. Kubínovi, že si obhajobu bude provádět sám, aby mně ani svědkům nekladl žádné otázky. Při soudním přelíčení jsem obžalobu odmítl a dle mého názoru vyvrátil.

Chci ještě podotknout, že během vyšetřovací vazby jsem se hlásil asi třikrát k lékaři, protože jsem měl od hladu a vyčerpání oteklé nohy a nemohl jsem chodit. Lékař viděl, že mám na prsou modřiny, že jsem podvyživený a že mám v nohách vodu, řekl jsem mu, že hlady nemohu dojít na celu. Při tom jsem mu řekl, že jsem již ztratil 31 1/2 kg. Lékař mi odpověděl, že nevádí, když ztratím trošku sádla. Teprve v létě 1952, když jsem měl nohy úplně vodnaté, předepsal mi jednou 7 dní a po druhé 4 dny ležet. Protože jsem byl v noci vyšetřován, usínal jsem, což bylo zakázáno. Strážní neustále chtěli zabránit tomu, abych usnul, a proto tloukli pěstí do plechových dveří, což vedlo téměř k nervovému zhroucení, proto jsem se již k nervovému lékaři nehlásil.

Po celou dobu vyšetřování, zejména v době násilností, které na mně r. 1952 páchal Fr. Blažek, jsem se hlásil neustále ku stížnosti. Žádal jsem, abych byl předveden před osoby nadřízené Fr. Blažkovi, anebo vedoucí ministerstva vnitra, abych jim mohl oznámit, že ve vyšetřovacím oddělení, kde jsem se nacházel, se vykonstruovávají případy, že jsou tam vynucovány lživé výpovědi a lživá svědectví a používáno násilných metod. O předvedení ku stížnosti jsem žádal několikrát Fr. Blažka, ale ten to odmítal. Proto jsem naléhal na referenta „Jardu“, aby mi zařídil, abych mohl podat svoji stížnost některému vyššímu funkcionáři bezpečnosti. „Jarda“ několikrát odešel ke svým představeným a říkal mi, že to hlásil, a že doufá, že budu co nejdříve předveden. Když mě ale nikdo nepředvolával, předvedl mě „Jarda“ ke svému nadřízenému Fr. Blažkovi, a když jsem mu přednesl znovu obsah svojí stížnosti, odpověděl mi jako obvykle *jděte si stěžovat na nádraží.* Za celou dobu svého vyšetřování jsem ku stížnosti předveden nebyl.

Hlášení o zakázaných vyšetřovacích metodách a vykonstruování případu jsem provedl v polovině ledna 1954, když jsem byl převezzen po rozsudku na výkon trestu do věznice Leopoldov. Prokurátor, který měl podobné jméno jako „Sipheli“, si učinil poznámku. V listopadu 1954 mě navštívil v Leopoldově prokurátor, který vedl obžalobu proti mně. Přijel, aby přešetřil moji stížnost, která se týkala výpovědi svědků Artura Londona a Oskara Valáška.⁷³ Při té příležitosti jsem informoval jmenovaného prokurátora o tom, jakým způsobem bylo se mnou v Ruzyni zacházeno, jak byl případ vykonstruován. Uvedený prokurátor však odmítl přes mé naléhání moji výpověď pojmout do protokolu.

Záznam proveden dne 14. listopadu 1955.

Josef Pavel⁷⁴

Národní archiv, fond Komise II, sv. 22, a. j. 451.

72 Jedná se o JUDr. Quido Kubína.

73 Oskar Valášek (nar. 1921) – po roce 1945 bezpečnostní referent ÚV KSS, zatčen a v prosinci 1953 odsouzen na 25 let do vězení.

74 Pod tím následuje vlastnoruční podpis.

DOKUMENT Č. 2

1951, 19. červenec – Zpráva Josefa Jakubčíka, vězně nasazeného v cele Josefa Pavla (přepis)⁷⁵

Praha, dne 19. VII. 1951

Josef Jakubčík,
Výpověď ve věci zpravodajství o Josefu Pavlovi

Byl jsem na počátku května 1951 přivezen z Jáchymova a dán bez jakýchkoliv informací, o koho se jedná a jaký je jeho případ do cely k Josefu Pavlovi. Bylo mi pouze řečeno, že se jedná o vysoký politický případ a budu-li ho (StB) pomáhat luštit, tak se již víckrát do Jáchymova nevrátím a půjdu rovnou z této věznice na svobodu. Dále mi tento pán referent v uniformě poručíka SNB řekl, že budu předán jistému panu kapitánu, který se mnou bude Pavlovu věc zpracovávat. Abych se na něho spolehnul, že je to dobrý člověk, který se mi bude snažit pomáhat, hlavně přilepšováním na jídle a cigaretami. Pan poručík mi ještě než mne odvedli zpět na celu, kde jsem byl sám, řekl, že bude nejlépe, abych se před osobou, ke které budu dán vydával za vatikánského špiona.⁷⁶

Asi za 2 dny byl jsem přestěhován do cely neznámého člověka do VI. poschodí této budovy, který se mi představil jako: Josef Koufa. Později se mi představil jako: Josef Pavel, býv. gen. bezpečnosti a poslanec.

Po přestěhování do cely k Pavlovi přišel jsem do styku s mým stálým referentem: p. kapitánem.

Bylo mi řečeno, že abych pracoval s Pavlem, jak nejlépe dovedu a že podle výsledku pak posoudí, zda se pro takovou práci hodím a nebo ne.

Dále mi řekl, že jsem byl doporučen a že věří, že opravdu něco dokážu.

O mém přilepsení stravy řekl, že budu denně dostávat u něj v kanceláři: chleba a nějaký příkrm i cigarety.

Začal jsem pak denně nosit zprávy, které jsem nejdříve p. kapitánovi referoval a pak psal. Při každém referátě jsem se ptal výslovně p. kapitána, zda mi Pavel nevypráví nějaké nesmysly, což nemohu vzhledem k mé neznalosti případu kontrolovat.

Pan kapitán mne tehdy i každý den pak ujišťoval, že moje zprávy jsou přesné a svědčí o mých schopnostech, jak psychologicky účinkovat i na takové tvrdé lidi, jako je Pavel.

Ptal jsem se p. kapitána téměř při každé agenturce, zda je s mou prací u Pavla spokojen a zda nemá proti mně nějaké výhrady. Bylo mi p. kapitánem řečeno, že mohu být klidný, že kdyby se něco vyskytlo v mých zprávách, co by bylo v rozporu se skutečností, že by to přede mnou netajil a mou práci by zastavil. Dal prý by mne k jinému, lehčímu případu.

Pan kapitán mne dále ujišťoval vícekrát za sebou, že mým zprávám věří, protože si je zároveň prověřuje na jiných místech a toto jeho prověřování prý mi dává plnou důvěru.

Toto tvrzení mi p. kapitán opakoval až do posledních výsledků i pak, když jsem se ho otevřeně ptal na svou práci, o níž jsem věděl, že je mnou skreslována, protože jsem nemohl, děláje s Pavlem všemožné diskusní pokusy dosíci toho, aby mi otevřeně přiznal to, o čem jsem byl přesvědčen, jednak z poznámek Pavlových a jednak ze slov p. kapitána, že jsou tak, jak to sám podávám tj. píši a ne tak, jak se to pokouší přede mnou před pp. referenty vymlouvat Pavel.

O tom, že jsem měl a mám pravdu i když konstruuji výroky Pavlovi podle svého, přesvědčovaly mne dvě okolnosti:
1) Pavlovo zpupné a pohrdlivé výroky o svých referentech a slova o tom, že na něho nedorostly. Nehledě prý k tomu, že mu p. referenti v rozčilení přečetly vše, co je ve spisech, takže má přehled o tom, co ve spisech proti němu je, takže se může účinně proti prý „psychologickému nátlaku“ na něho vyvíjeném bránit. Dále jeho výroky o tom, že mu bylo již na Národní bezpečnosti řečeno, že bude-li se tak dále držet, může jít domů. Konečně i jak jistě svědčí steno-
grafické i zvukové záznamy, jeho výroky o tom, že se jedná v jeho případě pouze o „vysokou hru“.

Za 2) Slova p. kapitána, který mi výslovně řekl, že moje zprávy přesně souhlasí i s výpověďmi Pavlových druhů, dokonce prý, že mám zásluhu na tom, že jsem ho svými zprávami dovedl k těmto výpovědím a to tím, že se výpisky z mých agenturek prý dávají příslušným pp. referentům, aby je použili při výslechu s druhy Pavlovými. Pan kapitán mi ukázal protokol Závodského a četl mi z nějakých výpisků protokolů, aniž by mi řekl, či protokoly to jsou. Tím mi, jak sám říkal, chce jenom dokázat, že ty moje agenturky neponechává jen pro sebe, ale že si je prověřuje.

Tyto skutečnosti, jak o nich píši, mne v mém přesvědčení o vině Pavlovi jen posilnily, takže jsem ve svém konstruování a přizpůsobování takzv. výroků Pavlových o jeho vině pokračoval až do konce tj. až do 18. VII. t. r.

75 Originál má podobu 14 rukopisných stran textu. Podtržené pasáže jsou zachovány podle originálu. Přípis na druhé straně posledního listu protokolu: *Zpráva vězně nasazeného v cele v Jos. Pavla. Udává, že byl vyšetřujícím orgánem dotazován na záškodnickou činnost s. Kopřivky ve spojení s J. Pavlem.*

76 Na počátku 50. let komunistický režim tvrdě zasáhl do života katolické církve. Řada jejích představitelů byla zadržena, vyšetřována a později i souzena. Je tedy možné, že záměr příslušníků StB byl u Pavla nevyvolat podezření v souvislosti s osobou J. Jakubčíka.

Jak stenografické a zvukové záznamy svědčí, šel jsem ve své nenávisti k Pavlovi prýščíci z tohoto mého přesvědčení tak daleko, že jsem se ho různými způsoby pokoušel vyprovokovat k podepsání svého protokolu a nakonec jsem jeho jednání otevřeně nazval komediantstvím a politikou trojského koně.

Priznávám se s lítostí, že jsem přizpůsoboval slova Pavlova ve svých zprávách takovým způsobem, že budily dojem Pavlova přiznání a že jsem k těmto „konstrukcím“ používal většinou všeobecný výklad Pavlův o svém životě a působení v emigraci a pak po r. 1945 v ČSR, jenž ve většině případech nevztahoval na sebe a doplnil jsem je buď Pavlovou reprodukcí obvinění, jak je pp. referenti předkládali při výsleších. Basíroval jsem v těchto případech hlavně na Pavlových obviněních, o nichž sám prozrazoval, že je buď těžko anebo vůbec nemůže vyvrátit.

Výroky o p. ministrovi L. Kopřivovi jsem vkládal do slov Pavlových jednak podle poznámek v protokolech Závodského, které mi byly p. kapitánem přečteny a také podle vlastních znalostí styků p. ministra, které ovšem s případem Pavlovým nesouvisí. Rovněž Pavel, jak ještě dosvědčí zvukové záznamy, projevoval [se] na základě svých řečí na cele o lidech na nejvyšších místech (většinou na návod a povolení p. kapitána uměle vykonstruovaných za tím účelem, aby Pavel se rovněž rozhovořil o těchto lidech), asi v tom smyslu, že jsou mu teď již jasné podivné věci, které se kolem pp. ministrů Noska a Kopřivy děly za jejich působení na ministerstvu národ. bezpečnosti a také, že mu je jasné podivné chování těchto pánů v té době.

Pan kapitán mi rovněž řekl, že mám-li nějaké zprávy, které by se týkaly osob mimo mé nynější působnosti, abych je v zájmu svém vlastním napsal. Toto mi pan kapitán řekl, když jsem mu sám již v měsíci květnu naznačil, že mám pro Stb zprávy, které by je mohly zajímat a jsou dosti důležité. Od té doby jsem napsal řadu zpráv bez kopií, o nichž p. kapitán říkal, že jsou předávány ruským poradcům⁷⁷ v Praze, protože je prý nelze předat lidem v budově, kterým prý nemožno za dnešních okolností věřit. Já sám prý nesmím o těchto zprávách hovořit s nikým a před nikým, ani před p. ministrem, kdyby se mne na něco dotazoval. Můj případ je prý teď již v rukou Rusů, kteří o mne již ví a že se mnou má co činit již jen on, p. kapitán a ruští poradcové, a že jedině on mi může zařadit mé propuštění z vazby a revidy mého procesu s rehabilitací. [...]⁷⁸

Měl jsem několikrát snahu dostat se k p. veliteli této úřadovny, abych se „vyzpovídal“ z mé situace, ale měl jsem strach z hrozeb a zákazů p. kapitána, který řekl, že kdybych tak udělal, pak by za mé další postavení a osud nemohl ručit. Abych si prý uvědomil, že Rusové mají dostatek příležitostí, aby si s takovým člověkem jako jsem já poradili. Mluvili jsme při tom o „povolání k léčbě do SSSR, z kterého se již pak nepohodlní nevrací“. Padly ještě jiné poznámky se strany p. kapitána, na něž si již přesně nepamatuji. Imenovitě se poukázalo na podobný případ [...]⁷⁹ Pan kapitán mi rovněž vyprávěl o činnosti ruských rozvědčků, kteří jsou prý nejlepší na světě a kteří zlikvidují prostřednictvím dodatečného souhlasu p. presidenta i ty protistátní živly, které jsou na ministerských křeslech, jako je Nosek⁸⁰ i Kopřiva, o nichž má p. kapitán mnohem závažnější materiál s jiné strany, než ode mne. Moje zprávy proti těmto jsou prý zcela nezávažné, těmito zprávami se však moje zprávy k mému prospěchu prý potvrzují!

Pan kapitán mi na základě těchto zpráv a prý „dobré práce u Pavla“ slíbil, že budu zaměstnán jako „orgán Stb s platem asi 7 000 Kčs a fondem, který budu potřebovat ke své práci. Za tím účelem prý půjdu ještě do nějakého kursu. Mohu se prý na to plně spolehnout, protože prý mne potřebuje.

Když jsem urgoval na základě těchto „pevných“ slibů u p. kapitána mé rehabilitování a revidy procesu řekl, že se to nemůže provést dříve, dokud prý sedí nahoře p. ministr Kopřiva a zde v budově jeho lidé. Budu prý muset vyčkat až se věc Rusy likviduje. Prozatím prý se o ni rozhoduje v Moskvě, protože prý poradcové moje zprávy z Prahy k rozhodnutí poukázali Moskvě. Likvidací těchto živlů prý přijde automaticky i mé propuštění a rehabilitování. Pan kapitán se však o těchto věcech, „budoucnosti“ v mém případě vyjadřoval tak nejasně, že jsem mu přestal věřit. Nedovedl jsem totiž pochopit, jakým způsobem může souviset můj případ s Brožem (o němž jsem mu podal rovněž podrobnou

77 Překladatel sovětských poradců Petr Bechyně k případu Jakubčík později uvedl: *Roček vyšetřoval v té době gen. Pavla, u něhož byl v cele jako spolupracovník Jakubčík. Jakubčík psal denně velmi dlouhá hlášení (až o 15 stranách), což se zdálo s. poradcům podivné a snad i podezřelé. Proto právě asi v době Ročkova vystoupení na schůzi byla zahájena kontrola Jakubčíka a zjistilo se, že vede s Pavlem rozhovory zcela jiného obsahu, než psal ve svých zprávách. Proto Doubek a s. Košťál si zavolali Jakubčíka a ten bez dlouhého vyptávání řekl, že má od Ročka pokyn psát dvojí zprávy s různým obsahem, a to pro Doubka a pro něj. Viz NA, f. Komise II, sv. 1, a. j. 1, Pisemná odpověď majora Petra Bechyněho adresovaná ministru vnitra ČSR Rudolfu Barákovi z 10. 10. 1956.*

78 V originále následuje výčet Jakubčíkem údajně podávaných zpráv k různým případům (neměly však vztah ke kauze Josefa Pavla). Šlo mj. o tyto případy: „plk. Havelský“, „vstržm. Janovich“, „prof. J. B. Kozák aj.“, „L. Hromádka“, „Dr. Hašpl“, „Dr. Hrvík a spol.“, „Dr. Preisler M.V. v Praze“, „Cíba“, „Trbica, Dr. Vítek a Ráž v Praze VII.“, „Pohraničí“, „Skotal a spol.“.

79 V originálu následuje jedno nečitelné slovo.

80 Václav Nosek (1892–1955) – člen KSČ, po okupaci ČSR krátce vězněn. V létě 1939 uprchl do Velké Británie a stal se členem (od roku 1942 místopředsedou) Státní rady československé. V letech 1945–1953 ministr vnitra, v letech 1953–1955 ministr pracovních sil.

zprávu pod názvem „Činnost A. V. Marka a spol.“) se zdejšími poměry a proč mám čekat až do nejisté budoucnosti a to na rozhodnutí neznámých osob: t.j. Rusů.

Chtěl jsem pak podat o tom přece jen zprávu p. veliteli úřadovny, ale nakonec jsem si věc ze strachu rozmyslel a žádal jsem pouze p. majora, abych směl hovořit s p. kapitánem, který po vyslovení všech těchto uvedených slibů v můj prospěch najednou přestal mít o mou osobu zájem. Nebyl jsem však již do dnešního dne předveden.

Když jsem od p. majora dostal předposlední úkol t.j. „4 otázky“, psal jsem je s p. referentem jménem „Jarda“. S tímto pánem jsem rovněž hovořil o tom, zda smím podávat zprávy p. majorovi a zda nebudu mít proto od p. kapitána nepřijemnosti za tuto okolnost. Prosil jsem tohoto pána, aby tuto věc „srovnal“ s p. kapitánem, protože i on sám je informován o tom, že p. kapitán předává závažné věci nikoliv zdejšímu velitelství, ale ruským poradcům a byl přítomen, když p. kapitán mi přikazoval, abych závažné zprávy psal bez kopie zvlášť a zprávy pro zdejší velitelství pouze upravil tak, aby se z nich nedalo nic závažného vyčísti. Takto jsem musil pracovat již od poloviny měsíce června t. r., jak ukáží jasně mé rukopisné záznamy, které byly p. kapitánem použity jako „zvláštní zprávy“. Tyto se nalézají, jak se domnívám v trezoru, v kanceláři pana kapitána a jsou v několika zvláštních, hnědých fasciklech. Rukopisem jsou heslovitě nadepsány podle případů. V těchto fasciklech jsou mezi mými rukopisy, jak jsem mohl zahlédnout i jiné cizí rukopisy, rovněž se týkající „činnosti“ p. ministra Kopřivy!

Vzpomínám si, že p. kapitán mi před jedním z posledních „výslechů“ vyprávěl, že není vyloučeno, že kdyby se příznivci p. ministra Kopřivy dověděli o jeho úmyslech, že by ho snad také zavřeli, ale že v tom případě by hovořil tak, aby věc nepoškodil. Nevěřím však, že by se jemu mohlo něco podobného přihodit a proto, abych prý se až do likvidace věci nebál. Jedná prý se o širokou akci, ze které jsem prý odkryl pouze malou část. Jiné zprávy prý odkrývají mnohem větší oblast. I to málo se však prý přičte k mému dobru. Při tom na desce svého stolu [mi] ukazoval listy papírů, asi jak velký neb lépe řečeno, jak malý kousek spiknutí jsem svou zprávou pomohl odkrýt. Proto prý je zapotřebí, abych čekal s mými požadavky, protože prý nelze tyto lidi na špičkových místech vyměnit dříve, dokud prý se nezatáhne celá síť, aby prý po zatčení jen několika viníků, ten závažný zbytek neutekl za hranice. Mohu prý však být ujištěn, že případ se již rozjždí i z jiných pramenů. (Sám jsem viděl několikrát, když p. kapitán psal z různých rukopisných zpráv na stroji zprávy o p. ministrovi Kopřivovi asi v tom smyslu: „Kopřiva a titoismus v ČSR“, „Reicin⁸¹ a Kopřiva“, „Metody vyšetřování a ministr Kopřiva“. Tyto nadpisy jsem zahlédl, když se list ve stroji přehnul na mou stranu, kde jsem seděl u stolu a psal, takže jsem to snadno mohl přečíst. Rukopisy těchto zpráv i s kopiema opisů p. kapitána jsem zahlédl rovněž v hnědých některých fasciklech, jak je bral na stůl ze svého tresoru a opět je tam dával!)

Pan kapitán mi mezi jiným ve věci agentury o Pavlovi řekl, že kdyby se Pavel nechtěl přiznat, že stačí, když se již přiznali o Pavlově součinnosti: London, Závodský a ostatní, pak že se prostě vypracuje protokol a předá se to soudu, nechť si k tomu říká Pavel sám co chce. Kdyby prý bylo nutné, budu prý muset svědčit před soudem a to před vyprázdněným sálem a bez Pavlovy přítomnosti, pouze prý před soudním tribunálem, a abych prý byl bez obav!

Když jsem se však ptal na nutnost tohoto svědectví p. kapitána v poslední době, řekl mi, že Pavel to má i z jiných stran již na deset provazů a že až se prý postaví do řady jeho přátelé a řeknou mu prý do očí, že je lump, tak se prý zlomí a bude mluvit sám, takže žádného svědectví nebude prý z mé strany zapotřebí.

Pokud si v této chvíli pamatují, napsal jsem víc podle pravdy, přiznáváje svou vinu, zároveň se však háje, což potvrzuji svým podpisem:

Jakubčík Josef

Národní archiv, fond Komise I, sv. 22, a. j. 443.

DOKUMENT Č. 3

Nedatováno – Josef Pavel o Josefu Jakubčíkovi (přepis)⁸²

Jednou se otevřely dveře cely a ejhle. Dovnitř vstoupil člověk.⁸³ Byl to vyšetřovavec. Ihned mi sdělil že ho dali ke mně proto, že nesnáší samotu. Byl by se zbláznil. *Doufám, že ve vás najdu přítele*. Přijal jsem ho [...]. Byl to brunet o něco

81 Bedřich Reicin (1911–1952) – náčelník Hlavní správy OBZ na Ministerstvu národní obrany ČSR, v letech 1948–1951 náměstek MNO pro kádrovou práci; přední organizátor masových represí na přelomu 40. a 50. let. V únoru 1951 byl zatčen, v listopadu 1952 v procesu s R. Slánským a spol. odsouzen k trestu smrti a v prosinci 1952 popraven.

82 Jde o výňatek z rukopisu Josefa Pavla nazvaného Doznání.

83 V originále *Člověk vstoupil dovnitř*. Autor malými číslovkami nad slovy dodatečně přehodil slovosled.

slabší než já a byl také strašně vyhublý. Neustále se mu zdálo o jídle a strašně rád o něm vyprávěl. Dali jsme si závazek hned po první debatě, že o jídle nebudeme mluvit. Jen jedno překáželo v našem společném životě, byli jsme čísla, nesměli jsme jeden druhému říci, jak se jmenujeme a vůbec kdo jsme.

To byl jiný život. Po téměř třech měsících samoty jsem měl konečně druhá, s nímž jsem si mohl třeba někdy ve třetí osobě pohovořit. Když jsem přišel z výslechu, posadili jsme se vedle sebe a vyprávěli různé historie ze života. Dozvěděl jsem se od něho, že vystudoval na kněze a ze svého zaměstnání zběhl. Byl dopisovatelem různých novin.

Byl v Africe, na Středním východě. Přesvědčil mě o tom velkými znalostmi života v těchto zemích. Pokud šlo o jeho věznění, řekl mi jen, že je usvědčen ze špionáže pro jednu západní mocnost, a že čeká když ne trest smrti tak aspoň doživotí. Já jsem mu vyprávěl historie ze Španělska, z koncentračních táborů a války. Čas nám pěkně utíkal a o to vlastně šlo, když se člověk nechtěl zbláznit.

Ve své radosti z toho, že mám druhá jsem zapomněl na základní pravidla opatrnosti. Jeho jsem velmi pozorně pozoroval proto, že jsem věděl, že ho ke mně nedali z lidskosti, že je tady určitý záměr a byl jsem ve věcech mého⁸⁴ obvinění opatrný, avšak pokud šlo o vyšetřování, když jsem se vracel zmodřený a pošlapanýma nohama od Ježka, měl jsem zlost a otevřeně jsem se vyjadřoval o metodách vyšetřování, zejména o Janouškovi a hlavně Ježkovi. Zapomněl jsem, že na ústředním topení, které bylo zastřeno neprůhlednou sítí, může být odposlouchávací zařízení. Jednou, když jsem se vrátil z vyšetřování, lehl jsem si na podlahu a můj kolega mi ošetřoval mokrým kapesníkem modřiny na prsou a prohlížel pošlapané nohy. Pojednou se začal trást po celém těle a řekl mi: *Co blázníte člověče. Koukejte se přiznat. Já se na vás nebudu dívat. Neříkejte mi, že jste nic neprovedl. Já jsem měl dobrá spojení na cizí špionážní služby a tak jsem se dozvěděl, že v Československu je připraven politický převrat na široké základně. V jeho čele stojí vysoce postavené osoby a naznačoval dosti jasně, že jde o generálního tajemníka strany Slánského. Člověče co to říkáte*, řekl jsem mu. *Teď mě málem Ježek⁸⁵ zabil proto, že prý jsme chtěli s Marií Švermovou, Šlingem a ostatními odstranit Slánského a Gottwalda a vy na mě s takovou hloupostí. Dejte mi pokoj. Ale můj kolega se nedal a začal mě přesvědčovat, abych se přiznal, že je to pak lepší. Ve vězení to potom ujde. Když viděl moje pobouření, obrátil a naléhal na mě, abych si na Ježka stěžoval, že mi dosvědčí, jak mě zřídil.*

Naše vzájemné vztahy na cele se pomalu přiostrňovaly. Jednou jsem se vrátil z vyšetřování a řekl jsem kolegovi, že kapitán Ježek je typický lumpenproletář, který za kariéru je schopen i zabít. Že si to s ním vypořádám. Ten bude stát před soudem jako válečný zločinec. Můj kolega mi přizvukoval.

Odpoledne mě pozval Ježek a řekl mi: *Tak co, kdo bude stát před soudem.* Odpověděl jsem mu, že nevím. Skočil na mě a začal se mnou zemetat. Tloukl mě pěstí do hlavy a křičel: *Nikoho nebudeš soudit ty lumpe. Já mám na to povolení od ministra, abys věděl.* Tenkrát jsem viděl, že jsem chybil. Buď to byl pan farář a nebo odposlouchávací zařízení.

Po návratu na celu jsem na sobě nedal nic znát. Můj kolega viděl, že se něco stalo, a začal mě znovu přesvědčovat, abych se přiznal, že to stejně dlouho nevydržím. Velmi dobře se vyznal v různých ismech jako Kosmopolitismus, Revizionismus, Trockismus a Titoismus.⁸⁶ Připadal mi, jakoby byl někde profesorem v těchto disciplínách. Nebyla to už ani přednáška. Byla to spíše instrukce. Zdálo se mi, že stále někam spěchá a že ho zdržuji. Mírnou odpovědí jsem mu vysvětlil, aby na to nevěřil, že s takovými věcmi nemám co dělat. A tady se můj kolega rozčílil. Přestal jsem s ním mluvit. Ráno a v noci jsem chodil na výslechy, takže jsem nevěděl, co se s ním mezitím dělo, když jsem přišel na celu, usedl jsem a začal mlčet. *Proč nemluvíte*, řekl. *Všechno jsem vám řekl, už nic nevím* a pak začal křik, že musel strážný zakročovat. Křičel na mě, že jsem lump a prolhaný zločinec a že dělám ze sebe svatého. Jednou po podobném výstupu na mě vzkřikl: *tak mluvíte, aspoň se hádejte, proč mlčíte.* Svalil se na zem a strážní ho odnesli na ošetřovnu. Byly to nervové křeče. Když se vrátil, omluvil se mi. Řekl *promiňte, já jsem na pokraji nervového zhroucení.* Dostal od lékaře právo ležet. Podával jsem mu vodu a všechno, co potřeboval. Na všechno jsem chtěl zapomenout. Asi třetí den začala směna znovu. Zase mě vyzýval, abych se přiznal, že zapříčiňuji druhým utrpení na vyšetřovací vazbě. Nazýval mě egoistou, špionem a nešetřil nadávkami. Také i mě selhaly nervy. Skočil jsem po něm a vzal ho u krku. Řekl jsem mu: *tady vládne zákon džungle, zákon silnějšího. Buď budete zticha a nebo bude zle, špicle.*⁸⁷ Pak spoluvězně odvedli z cely. Vlastně odnesli ho proto, že se zase zhroutil. A já zůstal zase na cele sám.

Archiv bezpečnostních složek, fond Historický fond MV, sign. H-687.

pd

84 Dopsáno.

85 Jde pravděpodobně o vyšetřovatele StB Vojtěcha Ježka.

86 Pojmy původně psal s velkými písmeny, pak je opravil na malá.

87 Škrtnuto *K tomu se jako komunista nepropůjčím.*